

بررسی تطبیقی - مقایسه‌ای تالاب‌های استان هرمزگان با تلفیق

روش‌های IBA و MedWet

سرور اسفنده*، دانشجوی کارشناسی ارشد گروه محیط زیست، دانشکده منابع طبیعی دانشگاه تهران، البرز، ایران.
افشین دانه کار، دانشیار دکتری محیط زیست ساحلی، گروه محیط زیست، دانشکده منابع طبیعی دانشگاه تهران، البرز، ایران.

E-mail*: sorour_esfandeh@ut.ac.ir

دریافت: ۱۳۹۳/۰۴/۲۹ - پذیرش: ۱۳۹۳/۱۰/۰۳

چکیده

امروزه تالاب‌ها، این اکوسیستم‌های ارزشمند با طیف وسیعی از استرس‌ها مانند تغییرات در رژیم هیدرولوژیکی، ورود رواناب‌های آلوده و تغییرات فیزیکی مانند تکه تکه شدن مواجهند. هر چند تالاب‌ها در روند تکاملی خود به بستری خشک و عاری از آب مبدل شده، اما فعالیت‌های انسانی این روند را تسریع کرده و آن را به مرگ زودرس مبتلا می‌کنند. تالاب‌های استان هرمزگان با وجود موقعیت ویژه و منحصر بفردی که در میان تالاب‌های سایر استان‌ها دارند به دلیل عدم توجه کافی با تهدیدات زیادی مواجهند؛ از این رو ضروری به نظر می‌رسد که این تالاب‌ها به صورت تطبیقی-مقایسه‌ای مورد بررسی قرار گرفته و از لحاظ معیارهای مختلف با هم مقایسه شوند. براساس نتایج این مطالعه، استان هرمزگان به عنوان یک استان ساحلی در جنوب ایران دارای ۱۸ تالاب طبیعی بوده که حدود ۱/۵٪ از مساحت آن را به خود اختصاص داده و همگی ساحلی و متأثر از رفتارهای دریایی و دارای آب دائمی و شور هستند. همچنین از نظر ویژگی‌های حفاظتی محدوده مورد مطالعه دارای یک تالاب با عنوان پناهگاه حیات وحش، سه تالاب با عنوان منطقه حفاظت شده، یک ذخیره‌گاه زیستکره، شش تالاب بین‌المللی و یک منطقه مهم پرندگان (IBA) است. مهمترین عوامل تهدید در این تالاب‌ها شامل آلودگی‌های نفتی در ۸۵٪، فعالیت‌های کشاورزی در ۷۲٪، فعالیت‌های صنعتی در ۲۷٪، تردد و حمل و نقل‌های آبی در ۱۶٪ این تالاب‌ها بوده و صید غیر مجاز، برداشت بیش از حد گیاهان و سایر عوامل تهدید به میزان اندک در این تالاب‌ها مشاهده می‌شوند. نتایج نهایی این مطالعه نشان داد که همه تالاب‌های استان بجز دلتای رود گز که دارای کد F است، از لحاظ کد رامسر ساحلی هستند. علاوه بر این مطلب، مطابق سیستم طبقه‌بندی MedWet همه این تالاب‌ها بجز دلتای رود گز که از نوع مصبی است، از نوع دریایی هستند.

واژه‌های کلیدی: تالاب، هرمزگان، تطبیقی، IBA، MedWet.

۱- مقدمه

اطراف آنها می‌باشد. ایران از جمله کشورهایی است که دارای با ارزش‌ترین تالاب‌ها در محیط طبیعی خود می‌باشد. کشور ایران با داشتن ۲۲ تالاب بین‌المللی و یک میلیون و ۴۸۱ هزار و ۱۸۷ هکتار عرصه تالابی در بین کشورهای عضو کنوانسیون رامسر، رتبه هیجدهم را به خود اختصاص داده است. تالاب‌ها به عنوان غنی‌ترین

کنوانسیون رامسر در سال ۱۹۷۱ میلادی با حضور بسیاری از کشورهای جهان در ایران پذیرفته شده و در اواخر سال ۱۹۷۵ آغاز گردید که خود نقطه عطفی به منظور حفاظت و بهره‌برداری بهتر از محیط زیست می‌باشد. امروزه یکی از ارزش‌هایی که کمتر به آن توجه شده است، ارزش تالاب در بهبود کیفیت محیط زیست

فرودگاه‌های بین‌المللی بندرعباس، کیش، بندر لنگه و قشم به سراسر جهان متصل است. در شکل (۱) موقعیت این استان در جنوب ایران دیده می‌شود. در ادامه به بررسی جغرافیای طبیعی و اقلیمی استان هرمزگان پرداخته می‌شود.

شکل ۱. موقعیت استان هرمزگان در جنوب ایران

بخش عمده‌ای از مساحت استان هرمزگان را مناطق کوهستانی در بر گرفته‌اند و کوه‌های این منطقه ادامه رشته کوه‌های زاگرس می‌باشند که به تدریج از شمال شرقی به جنوب شرقی امتداد می‌یابند. ادامه این رشته همراه با کاهش ارتفاع، به تپه ماهورهای آهکی، گچی و شنی منتهی شده و به زمین‌های پست ساحلی خلیج فارس و دریای عمان متصل می‌گردد. این ناحیه پست ساحلی، در اطراف تنگه هرمز وسعت بیشتری یافته و شرایط مساعدی برای کشاورزی و صیفی به وجود آورده است. با توجه به مشخصات اقلیمی و استقرار استان هرمزگان در منطقه فوق حاره‌ای، گرمی هوا مهم‌ترین پدیده مشهود اقلیمی آن است. استان هرمزگان از مناطق گرم و خشک ایران است و اقلیم آن تحت تأثیر آب و هوای نیمه بیابانی و بیابانی قرار دارد. هوای نوار ساحلی در تابستان‌ها بسیار گرم و مرطوب است و گاهی نیز دمای آن از ۵۲ درجه سانتیگراد تجاوز می‌کند. دمای متوسط سالانه این منطقه در حدود ۲۷ درجه سانتیگراد است. از ویژگی‌های آب و هوایی استان هرمزگان، یک فصل طولانی گرم و یک فصل کوتاه

اکوسیستم، بیشترین تنوع زیستی را دارند و هم‌اکنون به عنوان یک منبع درآمد برای خانواده‌ها در مناطق محروم محسوب می‌شوند. تالاب‌ها نقش مهمی در حفظ محیط زیست، تنوع زیستی، شکار و صید، تأمین چوب و علوفه، کنترل سیلاب و تأمین آب شرب دارند. همچنین، می‌توانند در تولید مواد بیولوژیکی و نیز تولید گیاهان دارویی نقش مهمی را ایفا کنند. استان هرمزگان به عنوان یک استان ساحلی در جنوب ایران دارای تالاب‌های متعددی است که در این مقاله به ارزیابی تحلیلی این تالاب‌ها پرداخته می‌شود.

استان هرمزگان نام یکی از استان‌های کشور ایران است. این استان در جنوب ایران و در شمال تنگه هرمز قرار دارد. کرانه‌های این استان در شرق بر دریای عمان و در غرب بر خلیج فارس قرار دارند. بعضی از جزیره‌های مهم هرمزگان عبارت‌اند از قشم، کیش، ابوموسی، لاوان، هرمز، لارک، سیری. استان هرمزگان دارای ۱۳ شهرستان، ۲۳ شهر، ۳۳ بخش و ۷۱ دهستان و ۲۱۷۰ آبادی دارای سکنه است و بنا به سرشماری بعمل آمده در سال ۱۳۷۵ جمعیت استان هرمزگان ۱۰۶۲۱۵۵ نفر می‌باشد. استان هرمزگان در حد فاصل بین مختصات جغرافیایی ۲۵ درجه و ۲۴ دقیقه تا ۲۸ درجه و ۵۷ دقیقه عرض شمالی و ۵۳ درجه و ۴۱ دقیقه تا ۵۹ درجه و ۱۵ دقیقه طول شرقی از نصف النهار گرینویچ واقع شده است. این استان حدود ۶۸ هزار کیلومتر مربع مساحت دارد که از این نظر هشتمین استان کشور می‌باشد. هرمزگان از جهت شمال و شمال شرقی با استان کرمان، غرب و شمال غربی با استان‌های فارس و بوشهر از شرق با سیستان و بلوچستان همسایه بوده و جنوب آن را آب‌های گرم خلیج فارس و دریای عمان در نواری به طول تقریبی ۹۰۰ کیلومتر دربر گرفته است. بنا به برآورد بعمل آمده در سال ۱۳۹۰ جمعیت استان هرمزگان ۱۰۵۷۸۰۱۸۳ نفر می‌باشد. این استان از طریق زمین به استان‌های بوشهر فارس کرمان و سیستان و بلوچستان ارتباط دارد و با راه آهن به راه آهن سراسری ایران متصل است و از طریق هوا با داشتن

خنک است. فصل گرم همراه با هوای شرجی ۹ ماه به درازا می‌کشد. فصل تابستان از اوایل اسفند ماه شروع می‌شود، هوا رفته رفته رو به گرمی می‌رود تا اینکه گرما در ماه‌های تیر و مرداد به اوج خود می‌رسد. فصل خنک آن همراه با خشکی نسبی هوا در حدود سه ماه طول می‌کشد. این فصل از اوایل آذرماه شروع می‌شود و تحت تأثیر توده‌های هوای خنک غربی قرار می‌گیرد. دمای هوای این استان در سردترین شب‌های سال به‌ندرت به صفر درجه می‌رسد و در روزهای زمستانی دمای آن معمولاً از ده درجه سانتی‌گراد بالای صفر پایین‌تر نمی‌آید. اصولاً آب و هوای این استان همانند آب و هوای نواحی بیابانی است و میزان بارش‌های جوی آن نیز بسیار اندک می‌باشد. در این منطقه، در حدود نه ماه از سال بارندگی مهمی صورت نمی‌گیرد و قسمت عمده بارندگی آن نیز در یک یا دو نوبت بوقوع می‌پیوندد. در همان موارد اندک هم بارندگی آن بیشتر مانند باران‌های بهاری سیل آسا است و خسارات فراوانی به بار می‌آورد. میزان رطوبت نسبی در سواحل خلیج فارس عمدتاً بالا است و بین ۲۰ تا ۱۰۰ درصد نوسان دارد. استان هرمزگان از نظر جغرافیای گیاهی، در نواری از رویش‌های گرمسیری نیم کره شمالی قرار دارد. از ویژگی‌های آب و هوایی این نوار رویشی که در ایران از کرانه‌های استان هرمزگان و کرانه‌های دریای مکران (عمان) تا بندر گواتر در استان سیستان و بلوچستان ادامه دارد، بارش کم سالانه و تبخیر چند برابر آن همراه با دیگر عوامل طبیعی است که این استان را نیز در بر گرفته و گوناگونی گونه‌های پوشش گیاهی و کل رویش را در آن حساس و فقیر ساخته است. به بیان دیگر پوشش گیاهی هرمزگان، در پیوند با دگرگونی‌های به دست آمده از آب و هوا و جنس خاک، چهره گوناگونی به خود می‌گیرد. از این رو بیش‌تر گیاهانی که در منطقه می‌رویند به‌ویژه گیاهان کناره کرانه‌ها، بدون خزان هستند یا خزانی زودگذر دارند. بیش‌تر گیاهان منطقه‌ای استپ از گونه‌های ویژه‌ای بوده که در فصل گرم و خشک به حالت مرده یا نیم مرده در می‌آیند و با

دریافت نخستین باران جوانه زده به سرعت رشد می‌کنند و سرسبزی ویژه‌ای به خود می‌گیرند. گیاهان استان هرمزگان را درختان گرمسیری کرانه‌ای که تنومند و پایداراند، با کم‌آبی منطقه سازش داشته و دارای ریشه‌های بلندی هستند که از هر سو در جست و جوی آب کشیده شده‌اند؛ تشکیل می‌دهند. از این درختان می‌توان کهور، کرت، کنار گل ابریشم، گارم زنگی (لوز) و سمر را نام برد. گیاهان شورپسند نیز از دیگر گیاهان منطقه‌ای هرمزگان هستند که در شوره‌زارها و شن‌زارها می‌رویند که به گیاهان شورپسند معروف هستند. از این گیاهان می‌توان گز و جر را نام برد که برای ایجاد بادشکن و جنگل کاری و تثبیت شن‌های روان به کار می‌روند. بعضی از گونه‌های آن، در نواحی کویر نیز دیده می‌شوند. در کوهستان‌ها به دلیل کاهش دما و بلندی کوه و دسترسی به رطوبت هوا، گوناگونی پوشش گیاهی به اندازه‌ای است که از دامنه تا ستیغ کوه، گونه‌های درختان گرمسیری، استپ بیابانی، استپ کوهپایه‌ای و پوشش گیاهی نواحی کوهستانی سردسیر دیده می‌شود. در کوه گنو، نخست بوته‌های پراکنده‌ای وجود دارند که با فاصله از یک دیگر رشد کرده‌اند و گونه‌های خانواده گندمیان، گون، تک درختان مغیر (مغیلان) در میان آن‌ها پراکنده هستند. بالاتر از آن‌ها پوشش گیاهی تغییر می‌کند. در بلندی ۱۸۰۰ متری کوه گنو، بادام وحشی، درخت چیره را تشکیل می‌دهد، در حالی که دیگر گونه‌های یاد شده هم چنان خودنمایی می‌کنند. بالاتر از این بلندی، در ۲۳۰۰ متری، جایی که ستیغ چیره شده بر منطقه است، به دلیل کاهش دما و دسترسی به رطوبت موجود در هوا، درختان سردسیری، چون کاج، سرو، زیتون وحشی، شمشاد وحشی، ... به گونه انبوه روییده‌اند. این درختان در بعضی جاها به اندازه‌ای انبوه هستند که گاهی آذرخش آن‌ها را در پهنه زیادی به آتش می‌کشد. از گیاهان دیگر کوهستان‌های منطقه، از جمله کوه گنو که بین دیگر گونه‌ها دیده می‌شوند، گیاهان دارویی است که برای بررسی و پژوهش بیش‌تر پیرامون آن‌ها، تاکنون بارها مورد

۱۰۰ متر قرار گرفته و پهنه آنها حدود ۶۰ هکتار برآورد شده است. این جنگل‌ها از زیباترین جاذبه‌های طبیعی استان هرمزگان هستند که بازدید کنندگان بی‌شماری دارند. وجود جنگل‌های حرا در کرانه‌های جنوبی ایران، به‌ویژه در جزیره قشم، از این نظر برای جهان نیز اهمیت ویژه دارد که کرانه‌های قشم آخرین مرز شمالی این جنگل‌ها در نیمه خاوری کره زمین بوده و بررسی اکوسیستم و کنترل آن، که محل پرورش طبیعی میگوهای مرغوب جهان و زیستگاه گونه‌های بی‌شماری (حدود ۲ هزار گونه) از موجودات ریز و درشت است و از چند نظر اهمیت ویژه دارد. نخست آنکه چون این جنگل مرز نهایی نیمه خاوری در کره زمین است، نگاه داری آن اهمیت ویژه‌ای برای انسان‌هایی که در سطح کره زمین زندگی می‌کنند دارد و نابودی آن، ضایعه بزرگ برای همه است. دیگر آن که مأمون و توقفگاه بی‌شماری از پرندگان، ماهیان و جانوران مهاجری است که بخشی از سال و یا دوره ای از زندگی خود را در این جنگل دریایی می‌گذرانند. جنگل‌های حرای جزیره قشم از طرف سازمان ملل متحد و چندین مرکز جهانی و پرنده‌شناسی به‌عنوان میراث طبیعی جهانی - ذخیره‌گاه زیست‌کره - انتخاب شده است. با توجه به ویژگی‌های گفته شده به بررسی وضعیت فعلی تالاب‌های طبیعی استان که بیشتر متأثر از رفتارهای اقیانوسی و دریایی هستند می‌پردازیم.

۲- مواد و روش‌ها

تالاب‌های استان هرمزگان ساحلی و بیشتر به‌صورت خور می‌باشند. همه تالاب‌های استان هرمزگان امکان جذب گردشگر را دارند. مهم‌ترین آن‌ها عبارتند از: جنگل‌های حرا در بندر خمیر (خورخوران)، تیاب و کلاهی، شهر نو، دلتای رود گز، رزانی، چگین، کوه مبارک، جاسک، گابریک، شیدور و سورگلم.

۲-۱- تالاب‌های مانگرو

در سواحل دریای عمان و خلیج فارس در ۱۲ نقطه

بازدید کارشناسان ایرانی و خارجی قرار گرفته و اداره محیط زیست هرمزگان نیز برای نگهداری و پاس‌داری از آن‌ها، پوشش گیاهی این منطقه را در کنترل خود درآورده است. از نادرترین پوشش‌های گیاهی منطقه هرمزگان و جهان، جنگل‌های حرا است که با شرایط ویژه‌ای در آب دریا رشد کرده، سپس گسترش یافته و جنگل‌های انبوهی را به وجود می‌آورند. درختچه حرا از ویژگی‌های اکوسیستم استان هرمزگان، به‌ویژه جزیره قشم است که در نواحی پراکنده‌ای از تنگه هرمز به سوی خاور و اقیانوس هند، در کرانه‌های دریای مکران (دریای عمان) به‌ویژه در کرانه‌های بندر گواتر دیده می‌شود. نام علمی حرا به نام دانشمند بزرگ ایرانی ابوعلی سینا، نام‌گذاری شده است. درختان حرا آب شور دریا را شیرین ساخته و از آن تغذیه می‌کنند. پهناترین جنگل‌های حرا، در آب‌های بین لافت و بندر پل، در شمال باختری جزیره قشم و در ۱۴۰ کیلومتری باختر شهر بندرعباس قرار دارد. جنگل‌های ماندابی حرا، روی خاک‌های لجنی ناشی از رسوب خاک‌های به وجود آمده از فرسایش کرانه‌ها استقرار یافته و به طور دائم در برابر جز و مد منظم آب دریا قرار دارند. این درختچه در جایی می‌روید که در هنگام مد دریا به زیر آب می‌رود. ژرفای آب در نواحی زیر پوشش حرا، که در اصطلاح «خور» نامیده می‌شود، از سه متر بیش تر نمی‌شود و جنس خاک بسیار شور و دارای بافت سنگین و قلیایی است. درختان حرا دارای یک دوره رویشی منظم هستند، به طوری که در اواخر تیرماه و اواسط مرداد ماه، گل آن‌ها نمایان می‌شود و میوه می‌دهند. برگ درخت حرا علاوه بر خوش خوراک بودن، دارای ارزش خوراکی برابر یونجه و جو است و اندازه پروتئین خام آن، حدود ۱۷/۵ درصد سلولز آن، ۲۵/۴ درصد است. جنگل‌های حرای کرانه‌های جنوبی ایران طبق آخرین آمار حدود ۳۰ هزار هکتار است که متراکم‌ترین بخش آن، در کرانه‌های جزیره قشم وجود دارد. یکی از ویژگی‌های جزیره قشم، جنگل‌های حرای آن است که در پیرامون جزیره، در نواری به پهنای ۵۰ تا

جنگل مانگرو وجود دارد که در جدول شماره ۱ نشان داده شده است.

جدول ۱. موقعیت جنگل‌های مانگرو در سواحل خلیج فارس و دریای عمان

نام منطقه	عرض و طول جغرافیایی	مساحت بر حسب هکتار و گونه
خلیج گوآتر	-	۲۰۰۰ هکتار، حرا
جگین- گابریک	۲۵ ۳۵ N ۵۸ ۲۰ E	۲۷۰۰ هکتار، حرا
شهر نو	۲۵ ۳۷ N ۵۸ ۰۱ E	۱۴۰۰ هکتار، حرا
جاسک کهنه	۲۵ ۴۳ N ۵۷ ۴۸ E	۵۰ هکتار، حرا
زیارت	-	۱۰ هکتار، حرا
سیریک	۲۶ ۲۰ N ۵۷ ۰۵ E	۲۱۵۰ هکتار، حرا و چنل
تیاب	۲۷ ۱۷ N ۵۶ ۵۰ E	۶۰۰۰ هکتار، حرا
چلابی حسن لنگی	۲۷ ۱۰ N ۵۶ ۳۵ E	۱۲۰۰ هکتار، حرا
خمیر (خورخوران)	۲۶ N ۵۰ ۵۵ ۴۰ E	۶۳۱۷ هکتار، حرا
خلیج نایبند	۲۷ ۲۰ N ۵۲ ۰۴ E	۴۵۰ هکتار، حرا
ام الگرم	-	۲ هکتار، حرا
ماهشهر	-	۲ هکتار، حرا (دست کاشت)

و پوشیده از درخت مانگرو است. صید ماهی در آن انجام می‌گیرد. از شاخه و برگ‌های درختان حرا به‌عنوان علوفه استفاده می‌شود. شکار پرند نیز کم و بیش در آن انجام می‌گیرد. تالاب تحت عنوان منطقه حفاظت شده در تحت حفاظت و مدیریت اداره کل حفاظت محیط زیست استان هرمزگان است. به‌عنوان تالاب مهم بین‌المللی در کنوانسیون رامسر ثبت شده است. اخیراً به پارک‌های ملی ارتقاء پیدا کرده است. یکی از ۱۰۵ زیستگاه مهم پرندگان ایران است. صید بی‌رویه، قطع درختان حرا، آلودگی‌های نفتی خلیج فارس، تردد لنج‌ها و قایق‌های تندرو و لنگر انداختن لنج‌ها در خورهای کوچک ولی حساس منطقه از عوامل تهدید آن می‌باشند.

۲-۳- خور کلاهی

در ۳۰ کیلومتری شهر میناب در موقعیت جغرافیایی ۲۷ درجه و ۴ دقیقه و ۸ ثانیه عرض شمالی و ۵۶ درجه و ۴۸ دقیقه و ۱۸ ثانیه طول شرقی قرار دارد. مساحت خور کلاهی ۳۰۰ هکتار برآورد شده است. تالاب کلاهی هم سطح آب‌های خلیج فارس بوده و در زمان جزر از زیر آب بیرون می‌آید. تالاب دائمی بوده و از گروه تالاب‌های ساحلی و مصبی Estuarine می‌باشد. آب خور کلاهی از دریا تأمین می‌شود. حفاظت خاصی از تالاب انجام نمی‌گیرد. در اطراف تالاب تکثیر و پرورش میگو انجام می‌گیرد و در آن صیادی پرورش سنتی رایج است. صید بی‌رویه، آلودگی‌های نفتی خلیج فارس، تردد لنج‌ها و قایق‌های تندرو و لنگر انداختن لنج‌ها در خورهای کوچک ولی حساس منطقه از عوامل تهدید آن می‌باشند.

۲-۴- خور تیاب

خور تیاب در موقعیت ۲۷ درجه و ۵ دقیقه و ۱۰ ثانیه عرض شمالی و ۵۶ درجه و ۵۰ دقیقه و ۲۰ ثانیه طول شرقی در جنوب غربی بندر تیاب قرار دارد. مساحت تالاب حدود ۳۰۰ هکتار می‌باشد که ۲۰ هکتار آن پوشیده از درختان حرا می‌باشد. تالاب تیاب هم‌سطح دریا بوده و جزایر کوچک آن حدود ۱ تا ۲ متر از سطح دریا ارتفاع

۲-۲- خور خوران

جنگل‌های مانگرو در ساحل بندر خمیر و جزیره قشم در موقعیت جغرافیایی ۲۶ درجه و ۴۸ دقیقه تا ۴۸ دقیقه تا ۳۶ درجه و ۵۸ دقیقه عرض شمالی و ۵۲ درجه و ۴۰ دقیقه و ۳۵ ثانیه طول شرقی در استان هرمزگان در ۵ کیلومتری بندر خمیر قرار دارد. مساحت منطقه خور خوران حدود ۱۰۰۰۰۰ هکتار می‌باشد. ۶۳۱۷ هکتار آن را جنگل‌های حرا پوشانده است. خور خوران یکی از خورهای بزرگ خلیج فارس می‌باشد. آب آن کاملاً با آب خلیج فارس آمیخته است. رودخانه مهران نیز در بخش شرقی به آن می‌ریزد، ولی تأثیری در افزایش و یا کاهش آب خور ندارد. چون آب خور در ارتباط با آب خلیج فارس است. در هنگام مد حداکثر و در هنگام جزر حداقل عمق را دارا است. عمق بخش اعظم خور در زمان پربابی بیش از ۴ متر است. تالاب دائمی، دریایی Marine

درجه و ۴۲ دقیقه طول شرقی قرار دارد. مساحت خور ۲۰۰ هکتار می‌باشد. هم‌سطح خلیج فارس و دریای آزاد است. تالاب ساحلی و دریایی است. در مدیریت ارگان خاصی قرار ندارد و از تالاب حفاظت خاصی صورت نمی‌گیرد. عامل اصلی تهدید تالاب آلودگی‌های نفتی خلیج فارس می‌باشد.

۲-۷- خور سیریک

خور سیریک در موقعیت جغرافیایی ۲۶ درجه و ۱۸ دقیقه و ۴۵ ثانیه عرض شمالی و ۵۷ درجه و ۵ دقیقه ۴۲ ثانیه طول شرقی قرار دارد. مساحت خور ۵۰۰ هکتار می‌باشد. هم‌سطح خلیج فارس و دریای آزاد است. تالاب ساحلی و دریایی است. در مدیریت ارگان خاصی قرار ندارد و از تالاب حفاظت خاصی صورت نمی‌گیرد. عامل اصلی تهدید تالاب آلودگی‌های نفتی خلیج فارس می‌باشد.

۲-۸- خور سورگلم

خور سورگلم در ساحل دریای عمان در موقعیت جغرافیایی ۲۵ درجه و ۳۵ دقیقه عرض شمالی و ۵۸ درجه و ۱۰ دقیقه طول شرقی قرار دارد. مساحت خور ۶۰۰ هکتار می‌باشد. هم‌سطح خلیج فارس و دریای آزاد است. تالاب ساحلی و دریایی است. در مدیریت ارگان خاصی قرار ندارد و از تالاب حفاظت خاصی صورت نمی‌گیرد. عامل اصلی تهدید تالاب آلودگی‌های نفتی خلیج فارس می‌باشد.

۲-۹- خور کوه مبارکه

خور کوه مبارکه در ساحل تنگه هرمز در موقعیت جغرافیایی ۲۵ درجه و ۴۵ دقیقه عرض شمالی و ۵۷ درجه و ۱۵ دقیقه طول شرقی قرار دارد. مساحت خور ۳۵۰ هکتار می‌باشد. هم‌سطح خلیج فارس و دریای آزاد است. تالاب ساحلی و دریایی است. در مدیریت ارگان خاصی قرار ندارد و از تالاب حفاظت خاصی صورت نمی‌گیرد. عامل اصلی تهدید تالاب آلودگی‌های نفتی خلیج فارس می‌باشد.

دارند. نوع تالاب دائمی، مصبی Estuarine، ساحلی و Fringe Mangrove Wetland می‌باشد. حفاظت خاصی از تالاب انجام نمی‌گیرد. از نظر قوانین صید و شکار در ردیف مناطق شکار آزاد قرار دارد. در زمین‌های اطراف تالاب، تکثیر و پرورش میگو صورت می‌گیرد. آب مورد نیاز استخرهای تکثیر و پرورش میگو از طریق تالاب تیاب تأمین می‌شود. صید ماهی در تالاب تیاب رواج دارد. خور تیاب مکان لنگراندازی لنج‌های اهالی شهر تیاب است. خور تیاب شهر تیاب را به آب‌های خلیج فارس متصل می‌کند، بنابراین محل عبور و مرور قایق‌های موتوری و لنج‌ها از تیاب به خلیج فارس می‌باشد. از درختان حرای تالاب به عنوان سوخت و علوفه استفاده می‌شود. آب تالاب از طریق جزر و مد خلیج فارس و رودخانه میناب تأمین می‌شود. تصرف زمین‌های اطراف تالاب، احداث و توسعه استخرهای تکثیر و پرورش میگو در اطراف تالاب، ریزش انواع آلودگی‌های نفتی، شهری و کشاورزی، صید بی‌رویه آبزیان و قطع درختان حرا از عوامل عمده تهدید تالاب می‌باشند.

۲-۵- جزیره شیدور

جزیره شیدور در موقعیت جغرافیایی ۲۶ درجه و ۴۷ دقیقه و ۲۶ ثانیه عرض شمالی و ۵۳ درجه و ۲۴ دقیقه و ۲۲ ثانیه طول شرقی قرار دارد. مساحت جزیره ۹۸ هکتار می‌باشد. ارتفاع بلندترین نقطه جزیره از سطح دریا ۵ متر می‌باشد. در حفاظت و مدیریت سازمان حفاظت محیط زیست قرار دارد. در سال ۱۳۸۱ به عنوان تالاب بین‌المللی در فهرست تالاب‌های بین‌المللی کنوانسیون رامسر ثبت شده است. جمع‌آوری تخم پرندگان جوجه‌آور و کشتار لاک‌پشتان جزیره و همچنین آلودگی‌های نفتی از عوامل اصلی تهدید جزیره می‌باشند.

۲-۶- خور هجدان

خور هجدان در ساحل خلیج فارس در موقعیت جغرافیایی ۲۶ درجه و ۴۲ دقیقه عرض شمالی و ۵۷

۱۰-۲- خور شهرنو

قرار ندارد و از تالاب حفاظت خاصی صورت نمی‌گیرد. عامل اصلی تهدید تالاب آلودگی‌های نفتی خلیج فارس می‌باشد.

خور شهرنو در ساحل دریای عمان در موقعیت جغرافیایی ۲۵ درجه و ۴۰ دقیقه عرض شمالی و ۵۸ درجه و ۵ دقیقه طول شرقی قرار دارد. مساحت خور ۴۰۰ هکتار می‌باشد. هم‌سطح خلیج فارس و دریای آزاد است. تالاب ساحلی و دریایی است. در مدیریت ارگان خاصی قرار ندارد و از تالاب حفاظت خاصی صورت نمی‌گیرد. عامل اصلی تهدید تالاب آلودگی‌های نفتی خلیج فارس می‌باشد.

۱۴-۲- خور کرتان

خور کرتان در ساحل تنگه هرمز در موقعیت جغرافیایی ۲۶ درجه و ۱۵ دقیقه عرض شمالی و ۵۷ درجه و ۵ دقیقه طول شرقی قرار دارد. مساحت خور ۷۰۰ هکتار می‌باشد. هم‌سطح خلیج فارس و دریای آزاد است. تالاب ساحلی و دریایی است. در مدیریت ارگان خاصی قرار ندارد و از تالاب حفاظت خاصی صورت نمی‌گیرد. عامل اصلی تهدید تالاب آلودگی‌های نفتی خلیج فارس می‌باشد.

۱۱-۲- خور جاسک

خور جاسک در ساحل دریای عمان در موقعیت جغرافیایی ۲۵ درجه و ۴۲ دقیقه عرض شمالی و ۵۷ درجه و ۴۲ دقیقه طول شرقی قرار دارد. مساحت خور ۷۵۰ هکتار می‌باشد. هم‌سطح خلیج فارس و دریای آزاد است. تالاب ساحلی و دریایی است. در مدیریت ارگان خاصی قرار ندارد و از تالاب حفاظت خاصی صورت نمی‌گیرد. عامل اصلی تهدید تالاب آلودگی‌های نفتی خلیج فارس می‌باشد.

۱۵-۲- خور گابریک

خور گابریک در ساحل دریای عمان در موقعیت جغرافیایی ۲۶ درجه و ۵۵ دقیقه عرض شمالی و ۵۶ درجه و ۵۵ دقیقه طول شرقی قرار دارد. مساحت خور ۴۲۰ هکتار می‌باشد. هم‌سطح خلیج فارس و دریای آزاد است. تالاب ساحلی و دریایی است. در مدیریت ارگان خاصی قرار ندارد و از تالاب حفاظت خاصی صورت نمی‌گیرد. عامل اصلی تهدید تالاب آلودگی‌های نفتی خلیج فارس می‌باشد.

۱۲-۲- خور گرگان

خور گرگان در ساحل تنگه هرمز در موقعیت جغرافیایی ۲۶ درجه و ۵۵ دقیقه عرض شمالی و ۵۶ درجه و ۵۵ دقیقه طول شرقی قرار دارد. مساحت خور ۱۵۰ هکتار می‌باشد. هم‌سطح خلیج فارس و دریای آزاد است. تالاب ساحلی و دریایی است. در مدیریت ارگان خاصی قرار ندارد و از تالاب حفاظت خاصی صورت نمی‌گیرد. عامل اصلی تهدید تالاب آلودگی‌های نفتی خلیج فارس می‌باشد.

۱۶-۲- دلتای رود گز

دلتای رود گز در ساحل تنگه هرمز در موقعیت جغرافیایی ۲۶ درجه و ۲۵ دقیقه عرض شمالی و ۵۷ درجه و ۵ دقیقه طول شرقی قرار دارد. مساحت خور ۲۰۰ هکتار می‌باشد. هم‌سطح خلیج فارس و دریای آزاد است. تالاب ساحلی و دریایی است. در مدیریت ارگان خاصی قرار ندارد و از تالاب حفاظت خاصی صورت نمی‌گیرد. عامل اصلی تهدید تالاب آلودگی‌های نفتی خلیج فارس می‌باشد.

۱۳-۲- خور کوهستک

خور کوهستک در ساحل تنگه هرمز در موقعیت جغرافیایی ۲۶ درجه و ۴۷ دقیقه عرض شمالی و ۵۷ درجه و ۳ دقیقه طول شرقی قرار دارد. مساحت خور ۳۰۰ هکتار می‌باشد. هم‌سطح خلیج فارس و دریای آزاد است. تالاب ساحلی و دریایی است. در مدیریت ارگان خاصی

۱۷-۲- خور جگین

خور کرگان در ساحل دریای عمان در موقعیت جغرافیایی ۲۵ درجه و ۷ دقیقه عرض شمالی و ۵۸ درجه و ۱۲ دقیقه

۴- نتیجه‌گیری

با بررسی تطبیقی - مقایسه‌ای تالاب‌های استان هرمزگان با تلفیق روش‌های IBA و MedWet دیده می‌شود که همه تالاب‌های استان از لحاظ کد رامسر ساحلی هستند، بجز دلتای رود گز که دارای کد F می‌باشد و مطابق سیستم طبقه‌بندی مدوت همه از نوع دریایی هستند، بجز دلتای رود گز که از نوع مصبی است.

۵- تشکر و قدردانی

نویسندگان این مقاله از مسئولان سازمان محیط زیست استان هرمزگان کمال تشکر را دارند.

۶- منابع

- میرحسینی، م.، اسدپور، غ.، رضائی حساس، ف. (۱۳۸۹) "نگاهی به جاذبه‌های ژئوتوریسمی جزیره لارک

در خلیج فارس"، بیست و هفتمین گردهمایی علوم زمین و سیزدهمین همایش انجمن زمین شناسی ایران.

- دهقانی، م.، دانه کار، ا.، فرشچی، پ. کرمی، م. (۱۳۸۹) "بررسی و مقایسه پتانسیل مناطق تفرجگاهی جنگل‌های مانگرو در منطقه حفاظت شده حرا"، اولین همایش ملی جنگل و صنایع چوب و کاغذ (پوستر)، ۵-۶ خرداد ۸۹.

- دهقانی، م. (۱۳۸۸) "معرفی تالاب‌های استان هرمزگان -کارکردها و ارزش‌ها"، همایش منطقه‌ای شیلات، محیط زیست و توسعه پایدار، ۵-۶ اسفند ۸۸.

- زندگی، ر.، حسینی، س. (۱۳۹۱) "پتانسیل‌ها و موانع ژئوتوریسم سواحل شمالی خلیج فارس و دریای عمان"، اولین همایش ملی گردشگری و طبیعت گردی ایران زمین.

